
Årsberetning
2 0 0 2

Indholdsfortegnelse

Eablering	5
Formål	6
Organisation	6
Virksomhed	7
Nationalt og internationalt samarbejde	10
Publikationer og presseklip	10
Gaveliste	11

Dansk Farmacihistorisk Fond

Dansk Farmacihistorisk Fond
Godkendt af Civilretsdirektoratet 4. oktober 2002

Hillerød, den 31. januar 2003

c/o Pharmakon a/s
Milnersvej 42
DK-3400 Hillerød

Tel +45 4820 6000
Fax +45 4820 6060
E-mail pk@dfhf.dk

Dansk Farmacihistorisk Fond, der trådte i funktion pr. 1. januar 2002, udsender hermed sin første årsberetning. Heri omtales Fondens etablering, dens formål, organisation og virksomhed.

Etablering

I Danmark har der i en årrække eksisteret tre farmacihistoriske fora: Dansk Farmacihistorisk Selskab, stiftet i 1953, Fonden til Bevarelse af Gammelt Dansk

Apoteksinventar, grundlagt i 1972, og Apotekshistorisk Samling, opbygget af Aage Marcher under hans virke som apoteker på København Istedgades Apotek og ved hans pensionering i 1995 doneret til Danmarks Apotekerforening og midlertidigt placeret i et kælderlokale på Pharmakon a/s, Hillerød.

I 2000 blev der påbegyndt et samarbejde mellem bestyrelserne for de tre farmacihistoriske fora om at etablere en fælles ramme for de farmacihistoriske aktiviteter inden for dansk farmaci med henblik på at sikre Apotekshistorisk Samlings fremtid og i alt at styrke og udvide de farmacihistoriske aktiviteter i Danmark.

Dette initiativ var udsprunget af overvejelser om

- at etablere en mere fast organisation for Apotekshistorisk Samling, idet Aage Marcher var ene om at bære ansvaret for den løbende drift og vedligeholdelse af Samlingen
- at finde en mere permanent løsning på placeringen af Samlingen og
- at forene de eksisterende farmacihistoriske ressourcer for at kunne imødekomme det øgede behov for farmacihistoriske aktiviteter som følge af den stigende interesse for farmaciens historie i disse år, både inden og uden for faget, idet antallet af sagkyndige personer, der kan og vil lægge deres arbejdskraft og fritid i vedligeholdelse og udvikling af faghistoriske aktiviteter, er meget begrænset.

I tråd med disse overvejelser besluttede Danmarks Apotekerforenings bestyrelse i juni 2000 at overdrage Apotekshistorisk Samling til Fonden til Bevarelse af Gammelt Dansk Apoteksinventar og at stille juridisk bistand til rådighed for udarbejdelse af nye fælles vedtægter for Fonden og Samlingen. Endvidere besluttede Apotekerforeningens bestyrelse i oktober 2000 at bevilge op til 250.000 kr. årligt fra 2001 til dækning af udgifterne til opbevaring og vedligeholdelse af Samlingen.

De nye fælles vedtægter for Fonden og Samlingen fik form af en ny fundats for Fonden, som den daværende fondsbestyrelse godkendte og underskrev den 24. september 2001. Fonden ændrede herved navn til Dansk Farmacihistorisk Fond.

Dansk Farmacihistorisk Fond trådte i funktion og fik overdraget Apotekshistorisk Samling pr. 1. januar 2002. Endvidere blev Fondens fundats godkendt af Civilretsdirektoratet den 4. oktober 2002, således at det juridiske grundlag for Fondens virke nu er på plads. Den 11. oktober 2002 besluttede den nye fondsbestyrelse at ændre Samlingens navn til Dansk Farmacihistorisk Samling.

Ved etableringen af Dansk Farmacihistorisk Fond er denne ikke alene blevet ejer af Dansk Farmacihistorisk Samling, men også af de genstande, der er blevet doneret til Fonden til Bevarelse af Gammelt Dansk Apoteksinventar siden stiftelsen af denne i 1972. Det drejer sig om ca. 2.500 apotekshistoriske genstande, der er registreret og mærket som Fondens ejendom. De fleste genstande er udstillet på de apoteker, hvor effekterne stammer fra, og i Dansk Farmacihistorisk Samling, medens de øvrige genstande er deponeret på en række offentlige museer i Danmark samt hos Nomeco A/S i København og Odense.

Formål

Dansk Farmacihistorisk Fond har til formål

- at udføre musealt-fagligt arbejde til belysning af farmaciens historie i Danmark, og
- i samarbejde med Dansk Farmacihistorisk Selskab at fremme farmacihistorisk forskning i Danmark og at udbrede kendskabet til farmaciens historie.

Organisation

Bestyrelsen for Dansk Farmacihistorisk Fond har fået en særdeles bred repræsentation fra faget, idet bestyrelsen fra 2002 består af 10 medlemmer, udpeget af de anførte organisationer, institutioner og myndigheder.

Pr. 1. februar 2002 fratrådte lektor, dr.pharm. Poul R. Kruse sin stilling ved Danmarks Farmaceutiske Universitet og blev projektansat ved Fonden til at forestå dens virksomhed, herunder posten som sekretær for dens bestyrelse, i samarbejde med Aage Marcher. Samtidig blev Poul R. Kruse tilknyttet Danmarks Farmaceutiske Universitet som adjungeret professor i farmaciens historie.

Fondens museale og øvrige aktiviteter udøves i Dansk Farmacihistorisk Samling ved et lejemål med Pharmakon, men det er Fondens endelige mål at søge sit formål realiseret ved etablering af et egentligt dansk farmacihistorisk museum.

Bestyrelsen for Dansk Farmacihistorisk Fond
Danmarks Apotekerforening: Apoteker Steffen Kjær (formand)
Dansk Farmaceutforening: Regulatory Manager, lic.pharm. Jørgen V. Grevsen
Farmakonomforeningen: Formand, farmakonom Susanne Engstrøm
Lægemiddelindustriforeningen: Koncerndirektør, cand.pharm. Jens Bo Olesen (næstformand)
Megros: Direktør, cand.pharm. Jan Bonde
Dansk Farmacihistorisk Selskab: Apoteker, lic.pharm. Niels Møller
Danmarks Farmaceutiske Universitet: Adjunkt, ph.d. Søren Troels Christensen
Pharmakon a/s: Direktør, cand.pharm. Kurt Fonnesbæk Rasmussen
Lægemiddelstyrelsen: Kontorchef, cand.pharm. Anne-Marie Vangsted
Sundhedsministeriet: Kontorchef, cand.jur. Jørgen Bartels Petersen

Virksomhed

En væsentlig opgave for bestyrelsen har været at fastlægge et koncept og en foreløbig handlingsplan for Fonden, herunder specielt for Dansk Farmacihistorisk Samling. I

konceptet for Samlingen indgår, at Samlingen er et videns- og aktivitetscenter for farmaciens historie i Danmark, der udmønter sig i følgende former for virksomhed:

- Erhvervelse, registrering og dokumentation af farmacihistoriske genstande, bøger og arkivalier.
- Drift af et farmacihistorisk »museum« omfattende:
 - Et arbejdende »laboratorium« for lægemiddelfremstilling med prototyper på ældre apparaturer og maskiner, der er ført tilbage til deres originale og funktionsdygtige tilstand ved restaurering, for at demonstrere en vigtig del af fagets almene historie.
 - Udstillinger af farmacihistoriske antikviteter, der fremtræder i deres originale tilstand om nødvendigt ved restaurering, for at vise eksempler på faglige prydenstande.
 - Udstillinger af farmacihistoriske, genuine genstande for at vise de pågældende genstandes egen historie.
 - Arbejdsplads for eksterne brugere af Samlingen.
- Ydelse af farmacihistorisk konsulentbistand til offentlige institutioner, private virksomheder og enkeltpersoner.
- Planlægning og opstilling af eksterne farmacihistoriske særudstillinger i samarbejde med andre museer og kulturelle institutioner.

- Omvisninger i Samlingen for interesserede grupper og gæster samt farmaceutstuderende og farmakonomelever.
- Synliggørelse af Samlingen ved udgivelse af brochure, webside og årsberetning, ved interview og indlæg i fagtidsskrifter og aviser samt ved foredrag i faglige og andre fora.

Dansk Farmacihistorisk Fond har i 2002 fået doneret mere end 350 genstande og »samlinger« til Dansk Farmacihistorisk Samling. For alle donationer er der udarbejdet gavelister. I 2002 er der således udskrevet 54 gavelister, fra nr. 68 A til nr. 120.

Siden starten i 1995 har Samlingen modtaget over 2.350 genstande og »samlinger«, som er doneret af ca. 115 apotekere, 39 privatpersoner og 11 fabriker, institutioner og udenlandske forbindelser.

Gaver modtages fortsat gerne.

I 2002 er der etableret grundlag for et edb-baseret system til registrering og dokumentation af genstandene i Samlingen efter museale krav og udviklet et edb-baseret system til registrering af bøgerne i Samlingen efter forskningsbiblioteksmæssige krav, herunder udvikling af et farmacihistorisk bogklassesystem.

Samlingen har i 2002 modtaget assistance af pensioneret sygehusapoteker Erik Dauv-Pedersen til fotografering af interiører i Samlingen, af pensioneret prokurist Poul Græm til ordning af billeder og arkivalier fra Bang & Tegner A/S, samt af pensioneret apoteker Nina Rancke-Madsen og pensioneret apoteker Svend Ib Mose til ordning af receptkuvertsamlinger.

Som led i skabelsen af et arbejdende historisk »laboratorium« for lægemiddelfremstilling er den i 2001 påbegyndte opgave med at bringe et passende udvalg af apparaturer og maskiner i original og funktionsdygtig tilstand nu blevet fuldført. Dette er sket ved restaurering af de pågældende genstande hos firmaerne DIAF AS, Slagelse, og Semco Danmark eller ved udskiftning med tilsvarende genstande, enten fra Fondens deponerede samlinger eller fra nye donationer til Fonden. De restaurerede apparaturer og maskiner udgør tillige Samlingens prydenstande sammen med det i 2001 hos gørtlermester Vilhelm Thomsen & Søn, Frederiksberg, restaurerede kobberapparatur og et i 2002 hos tømmermester Ole Aabye, Viby Sj. restaureret bogskab fra Danmarks Farmaceutiske Universitet, der har tilhørt etatsråd, apoteker Chr. D.A. Hansen, som grundlagde Den Farmaceutiske Læreranstalt i 1892.

Endvidere er der foretaget en nyopstilling og nyophængning af de restaurerede og andre istandsatte genstande samt en nyopsætning af de restaurerede bøger, således at de pågældende genstande og bøger nu er udstillet i en faglig sammenhæng og danner faglige mini-interiorer i Samlingen.

I fortsættelse af dette arbejde foregår der for tiden en sortering og nyopstilling af det righoldige udvalg af mindre genstande på reolerne i Samlingen, således at også disse genstande kan præsenteres i en faglig sammenhæng. Dubletter, defekte genstande og andre effekter, der ikke ønskes udstillet i Samlingen, bliver magasineret.

Ved årets slutning er der gjort forberedelser til en ændret opstilling i Samlingen. Den centrale del af gulvarealet i Samlingen har været optaget af en meget stor kompaktreol, men overtagelsen af en mindre arealkrævende Rombic-reol fra Pharmakon har muliggjort, at den nuværende kompaktreol kan fjernes, således at der i 2003 forventes skabt bedre arbejdsplads, herunder for eksterne brugere af Samlingen.

I en plan for synliggørelse af Samlingens eksistens i kælderen på Pharmakon indgår blandt andet farmacihistoriske udstillinger på fællesarealet på Pharmakon. Ved foredragssalen er der således allerede opstillet et smukt skuffedarium fra Det Kongelige Frederiks Hospitals Apotek i København fra 1758, og for tiden indrettes der monter med udstillinger af genstande fra Samlingen.

Bogrestaurator Birthe Lassen, der var projektansat i to måneder i efteråret 2001 til restaurering af bøger i skind- og lærredsbind, har videreført dette arbejde under en projektansættelse i to måneder i sommeren 2002.

Gæstebogen fortæller, at mere end 300 personer, har besøgt Samlingen i 2002. Hovedparten af de besøgende har været deltagere i arrangerede omvisninger ved Poul R. Kruse og/eller Aage Marcher, som indledningsvis har givet en orientering om Fondens, herunder Samlingens, etablering, formål, organisation og virksomhed. I alt har ca. 1.950 personer indskrevet sig i gæstebogen i årene 1996-2002.

Omvisninger i Samlingen afholdes fortsat meget gerne.

I sommeren og efteråret 2002 har der været arrangeret apotekshistoriske særudstillinger på henholdsvis Helsingør Hovedbibliotek og Slagelse Museum med genstande fra Dansk Farmacihistorisk Samling. Begge udstillinger har været omtalt i de lokale aviser.

Endvidere er der i december 2002 indgået en aftale om et samarbejde mellem Dansk Farmacihistorisk Samling og Esrums Kloster om en særudstilling med titlen »Fra klosterhaver til Medicon Valley« på Esrums Kloster i perioden maj 2003 – maj 2004.

Denne aftale giver tillige mulighed for, at særudstillingen på Esrums Kloster eller dele heraf efterfølgende kan anvendes som vandredstilling.

I relation hertil skal også nævnes, at Aage Marcher har demonstreret gammelt apotekshåndværk i efteråret 2002 på Borup Apotek, på Roskilde Dom Apotek og i Danmarks Apotekerforening i forbindelse med de lokale kulturnætter samt på Helsingør Apotek i forbindelse med apotekets 100-års jubilæum. Disse demonstrationer har også været omtalt i de lokale aviser.

Aage Marcher imødekommer fortsat gerne ønsker om demonstrationer af det gamle apotekshåndværk.

I 2002 har Samlingen modtaget mange henvendelser fra offentlige institutioner, private virksomheder og enkeltpersoner om ydelse af farmacihistorisk service.

Samlingen har således fået 2 henvendelser om ydelse af farmacihistorisk konsulentbistand, fra Aalborg Historiske Museum vedrørende renovering af Apotekersamlingen i Jens Bangs Stenhus og fra Helsingør Bymuseum vedrørende registrering af museets apoteksgenstande.

Endvidere har Samlingen modtaget 45 henvendelser om spørgsmål af farmacihistorisk karakter. Det har typisk drejet sig om identifikation af ældre lægemiddelnavne, farmaceutisk apparatur og farmaceutiske fagudtryk samt oplysninger om den terapeutiske anvendelse af fordums lægemidler.

Desuden har Samlingen bistået kriminalpolitiet med en fagkyndig udtalelse i forbindelse med opklaring af en hælerisag om gamle apotekerkrukker.

Endelig har Samlingen fået 5 henvendelser om affotografering af genstande til publikationer.

Nationalt og internationalt samarbejde

Publikationer og presseklip

Poul R. Kruse er formand for Dansk Farmacihistorisk Selskab, næstformand for Dansk Medicinsk-Historisk Selskab og vicepræsident for The International Society for the History of Pharmacy samt medlem af bestyrelsen for Apoteker Aage Schæffers Fond og af Det Videnskabelige Panel for Bibliotek for Læger.

Poul R. Kruse har holdt foredrag om »Farmaciens historie i Danmark og dens bevarelse for fremtiden« ved Industrifarmaceutforeningens generalforsamling, 16. april 2002.

Poul R. Kruse har holdt foredrag om »De Danske Apotekers Historie« i Farmacihistoriska sektion, Nordisk läkemedelskongress, Stockholm, 26.-29. maj 2002.

Poul R. Kruse har deltaget i Working Group: History of Pharmacy, 62nd International Congress of FIP, Nice, 31. august – 5. september 2002, og i forbindelse hermed besøgt følgende farmacihistoriske museer: La Pharmacie, Hôtel Dieu, Carpentras; L'Apothicairerie, Palais Lascaris, Nice; Musée Montpelliérain de la Pharmacie, Faculté de Pharmacie, Université Montpellier.

Dansk Farmacihistorisk Fond har været medarrangør af »Helse- og medicinshistoriske forskningsdage 2002«, Afdeling for Medicinshistorie – Medicinsk-Historisk Museum, Københavns Universitet, 1.-2. november 2002.

Poul R. Kruse har efter invitation besøgt Deutsches Apotheken-Museum, Heidelberg, 11. december 2002.

Dyhr I. Farmacihistoriske kræfter forenet. Farmakonomen 2002; nr. 14: 4-7.

Dyhr I. Professor i Alladins Hule. Farmaci 2002; nr. 5: 18-9.

Kruse PR. Helsingør Apotek – en brik i apotekervæsenets historie. UgePosten, Helsingør, 3.9.2002. Marcher A. Fra apoteker Aage Marchers raritetskabinet. Farmaci 2002; nr. 6: 29.

Marcher A. Marchers Apotekshistoriske Hjørne. Farmakonomen 2002; nr. 1-9, 11-22.

Marcher A. Ny vind i sejlene til dansk farmacihistorie. Farmaci 2002; nr. 2: 27.

Munck J. Farmaciens historie op i dagslyset. Plexus 2002; nr. 1: 4-7.

Fra pulver til pille. (Apotekshistorisk særudstilling på Slagelse Museum). Uge Nyt 26.6.2002.

Igle-glas og tuberkuløse lommelærker. (Apotekshistorisk særudstilling på Helsingør Hovedbibliotek). Frederiksborg Amts Avis 2.7.2002. Nordsjælland 3.7.2002.

Piller i kulturnatten. (Borup Kulturnat). Lokalavisen Midtsjællands Avis 7.8.2002.

Gammelt apotekshåndværk i kulturnatten. Pensioneret apoteker klar med oplevelser. (Borup Kulturnat). Dagbladet 14.8.2002.

Demonstration af gammelt apotekshåndværk. (Borup Kulturnat). Lokalbladet 28.8.2002.

Billeder fra kulturnat i Borup. Lokalavisen Midtsjællands Avis 4.9.2002.

Demonstration af gammelt apotekshåndværk. (Borup Kulturnat). Receptkuvertsamleren 2002; nr. 4: 19.

Apotek som i gamle dage. Pensioneret apoteker triller piller og fortæller om gamle dages medicin fremstilling. Roskildenatten 6.9.2002.

Medicinmand og pilletriller tog Helsingør apotek med storm. (Helsingør Apoteks 100-års jubilæum). UgePosten, Helsingør, 17.9.2002.

Gavelister

- 68 A. Apoteker Ebbe Dahl, Ørsted Apotek
- 68 B. Adm. direktør Lone Borgstrøm, Apotekernes A/S
69. Cand.pharm. Svend Andersen, Kongens Lyngby
70. Prokurist Poul Græm, tidl. Bang & Tegner a/s
71. Sygehusapoteker Erik Dauv-Pedersen, tidl. København, Kommunehospitalets Apotek
72. Apoteker Preben Rejnhold Jørgensen, Næstved Løve Apotek
73. Exam.pharm. Klaus Haubroe, Virum
74. Prokurist Poul Græm, tidl. Bang & Tegner a/s
75. Jørgen Lindegaard Knudsen, Hillerød
76. Civilingeniør Hasse Dam-Mikkelsen og hustru Lone Vittov, Farum
77. Apoteker Victor Pedersen, tidl. København Dyveke Apotek
78. Apoteker Knud Garup, tidl. Slagelse Rådhusapoteket
79. Apoteker Preben Rejnhold Jørgensen, Næstved Løve Apotek
80. Københavns Amt, Centralapoteket
81. Apoteker Sven-Erik Sandermann Olsen, tidl. København Vesterbro Apotek
82. Apoteker, lic.pharm. Sten Fregerslev, Århus Vejlbj Apotek
83. Apoteker Marianne Balslev, Nykøbing Falster Svane Apotek
84. Apoteker Kirsten Permin, København Apoteket Rosen
85. Apoteker Axel Crone, København Delfin Apotek
86. Cand.pharm. Inge Handler, tidl. Ordrup Apotek
87. Professor, dr.phil. Per Boll, Odense
88. Apoteker Birgit Mensberg, Slagelse Svane Apotek
89. Professor, dr.phil. Per Boll, Odense
90. Fr. Marianne Tegner, Los Angeles, USA
91. AstraZeneca A/S
92. Apoteker Thorkild Lange, Frederiksberg Apoteket Bjørnen
93. Apoteker Ole Nørby Olesen, tidl. Rønne Apotek
94. Apoteker Nils Holm-Petersen, Havdrup Apotek
95. Professor Ebba Holme Hansen, Danmarks Farmaceutiske Universitet
96. Apoteker Preben Rejnhold Jørgensen, Næstved Løve Apotek
97. Cand.pharm. Helle Abildgaard, Roskilde Dom Apotek
98. Apoteker Aage Marcher, tidl. København Istedgades Apotek
99. Apoteker Nils Holm-Petersen, Havdrup Apotek
100. Hanne Skov Nielsen, Nycomed Danmark A/S
101. Apoteker Troels Hansen, Hillerød Frederiksborg Apotek
102. Apoteker Kjell-Erik Andersen, Ås Apotek, Norge
103. Exam.pharm. Klaus Haubroe, Virum
104. Apoteker Knud Faber, Randers Jernbane Apotek
105. Apoteker Kirsten Poltorak, Dronninglund Apotek
106. Apoteker, lic.pharm. Niels Møller, tidl. Odense Sct. Hans Apotek
107. Apoteker Nils Holm-Petersen, Havdrup Apotek
108. Apoteker Svend Ib Mose, tidl. Århus Stjerne Apotek
109. Sygehusapoteker Erik Dauv-Pedersen, tidl. København, Kommunehospitalets Apotek
110. Apoteker, lic.pharm. Verner Andersen, tidl. Odense Dalum Apotek
111. Journalist Inge Dyhr og apoteker Peter Øelund, Hørsholm Apotek
112. Cand.pharm., ph.d. Søren Thor Larsen, Arbejdsmiljøinstituttet
113. Apoteker Søren Nellemann, København Apoteket Ryparken
114. Cand.pharm. Marianne Møller, Danmarks Farmaceutiske Universitet
115. Apoteker Svend Ib Mose, tidl. Århus Stjerne Apotek
116. Apoteker Nina Rancke-Madsen, tidl. København Steno Apotek
117. Advokat Jesper Anhøj, Faaborg
118. Apoteker Helge Nuppenau, tidl. Hvidovre Apoteket Friheden
119. Ole Stub, Hillerød
120. Apoteker, lic.pharm. Sten Fregerslev, Århus Vejlbj Apotek